

POSTANOWIENIE

Dnia 27 stycznia 2026 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Robert Stefanicki

w sprawie z odwołania B. K., W. K. i S. K.
od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Szczecinie
o wypłatę środków zgromadzonych na subkoncie,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych
w dniu 27 stycznia 2026 r.,
na skutek skargi kasacyjnej organu rentowego od wyroku Sądu Apelacyjnego
w Lublinie z dnia 11 czerwca 2025 r., sygn. akt III AUa 231/25,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. zasądza od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Szczecinie na rzecz każdego z odwołujących się po 270 zł (dwieście siedemdziesiąt złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego wraz z odsetkami w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie od dnia następnego po upływie tygodnia od dnia doręczenia organowi rentowemu odpisu postanowienia do dnia zapłaty.**

H.P.

UZASADNIENIE

W wyroku z 11 czerwca 2025 r., sygn. akt III AUa 231/25, Sąd Apelacyjny w Lublinie – w sprawie z odwołania B.K., W. K., S. K. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w Szczecinie o wypłatę środków zgromadzonych na subkoncie – oddalił apelację organu rentowego od wyroku Sądu Okręgowego – Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Lublinie z 18 lutego 2025

r., sygn. akt VIII U 675/24, w którym Sąd Okręgowy zmienił zaskarżone decyzje organu rentowego z 13 lutego 2024 r., nr [...], z 14 lutego 2024 r., nr [...] z 14 lutego 2024 r., [...]1, w ten sposób, że przyznał W. K., B. K. i S. K. prawo do wypłaty środków zgromadzonych na subkoncie, po śmierci emeryta K. K.

Powyższy wyrok Sądu Apelacyjnego organ rentowy zaskarżył skargą kasacyjną. W uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazano na przyczynę przyjęcia skargi określoną w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. W ocenie skarżącego jego skarga jest oczywiście uzasadniona – na etapie rozpatrywania sprawy przez Sąd Apelacyjny, a przed nim - Sąd Okręgowy, nie doszło do rozpoznania istoty sprawy, albowiem Sądy obu instancji nie odniosły się do tego, co było przedmiotem sprawy, zaniechały zbadania materialnej podstawy żądania, tym samym nie odnosząc się do sedna sporu, nie rozważyły materialnoprawnych podstaw roszczenia, pozostawiając je nierozstrzygnięte. Zważyć nadto należy, że w stanie faktycznym i prawnym niniejszej sprawy nie zostały w ogóle spełnione przesłanki do dokonania podziału środków zapisanych na subkoncie zmarłego K. K., albowiem jego śmierć nastąpiła później niż w dniu nabycia prawa do emerytury w wieku emerytalnym określonym w art. 24 ust. 1b ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, a złożenie wniosku o emeryturę nie było wymagane.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną odwołujący się wnieśli o: 1. wydanie postanowienia o odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania i zasądzenie na rzecz ubezpieczonych kosztów postępowania kasacyjnego według norm prawem przepisanych; ewentualnie w przypadku przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania o: 2. oddalenie skargi kasacyjnej i zasądzenie na rzecz ubezpieczonych kosztów postępowania kasacyjnego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna organu rentowego nie kwalifikuje się do przyjęcia jej do merytorycznego rozpoznania. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście

uzasadniona. W związku z tym wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym przepisie, a jego uzasadnienie zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy.

Wniesiona w sprawie skarga kasacyjna zawiera wniosek o przyjęcie jej do rozpoznania uzasadniony twierdzeniem, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.). Nie można jednak uznać, że skarżący wykazał istnienie przesłanki przyjęcia skargi do rozpoznania określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.

Wykazanie podnoszonej w skardze oczywistej zasadności skargi kasacyjnej (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.) – jako przyczyny przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania – wymaga przedstawienia tego, w czym wyraża się „oczywista zasadność” skargi oraz argumentacji wykazującej, że rzeczywiście skarga jest oczywiście uzasadniona. Podczas gdy dla uwzględnienia skargi wystarczy, że jej podstawa jest usprawiedliwiona, to dla przyjęcia skargi do rozpoznania – z uwagi na jej oczywistą zasadność w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. – niezbędne jest wykazanie kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego, polegającej na jego oczywistości widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez potrzeby wchodzenia w szczegóły, czy dokonywania pogłębionej analizy tekstu wchodzących w grę przepisów i doszukiwania się ich znaczenia. W judykaturze podkreśla się, że przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania nie jest oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (postanowienia Sądu Najwyższego z: 16 marca 2023 r., I USK 163/22, LEX nr 3570640; 3 listopada 2025 r., III USK 151/24, LEX nr 3938651; 16 grudnia 2025 r., I USK 44/25, LEX nr 4003958; 17 grudnia 2025 r., II USK 127/25, LEX nr 3987252).

Uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie spełnia powyższych wymogów; nie wykazuje, aby w sprawie występował stan „oczywistej zasadności” skargi kasacyjnej w rozumieniu przepisu art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. Z podstawy faktycznej zaskarżonego wyroku wynika, że K.K. z dniem 30 marca 2023 r. nabył prawo do emerytury z tytułu osiągnięcia wieku emerytalnego 65 lat, oraz że posiadał subkonto, o którym mowa w art. 40a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych i że nie pobierał okresowej emerytury kapitałowej. Decyzja o przyznaniu emerytury K. K. została przyznana po jego zgonie. K. K. zmarł w dniu [...] kwietnia 2023 r., a zatem przed wydaniem decyzji o przyznaniu emerytury i tym samym nie zdołał pobrać fizycznie choćby jednej miesięcznej kwoty emerytury. Istota sporu w niniejszym postępowaniu sprowadzała się do zagadnienia statusu K. K. i odpowiedzi na pytanie, czy wymieniony nabył status emeryta. Nadmienić można, że obowiązek stanowienia przez ustawodawcę prawa, które będzie urzeczywistniało zasady sprawiedliwości społecznej, statuuje art. 2 Konstytucji. Pojęcie sprawiedliwości społecznej wiąże się z innymi pojęciami, takimi jak równość wobec prawa, solidarność społeczna, minimum bezpieczeństwa socjalnego oraz zabezpieczenie podstawowych warunków egzystencji osób pozostających bez pracy nie z własnej woli (wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 25 czerwca 2013 r., P 11/12, OTK-A 2013, nr 5, poz. 62).

Kwestia ta została wyjaśniona w orzecznictwie – Sąd Najwyższy w wyroku z 22 września 2021 r. (III USKP 61/21, Lex nr 3271077), stwierdził, że chociaż nie ulega wątpliwości, że w art. 25b ust. 4 ustawy z 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych ustawodawca posłużył się pojęciem emerytury realizowanej, a nie tylko nabytej lub zawnioskowanej, to w przepisie tym - wykładanym łącznie z art. 129 ust. 1 tej ustawy - chodzi o realizację w sensie prawnym, a nie w sensie faktycznym. Warto zauważyć, że celem wykładni systemowej jest ustalenie normy prawnej w taki sposób, który zakłada spójność z innymi normami prawnymi (P. Jabłoński, P. Kaczmarek, Reguły egzegezy tekstów prawnych (w:) Ł. Błaszczak, J. Studzińska (red.), Instytucje postępowania cywilnego. System Postępowania Cywilnego. Tom 1, Warszawa 2025, s. 152 i n.). Należy podkreślić odrębność nabycia prawa do świadczenia od jego wypłaty, gdyż są to instytucje regulowane odrębnymi przepisami, mające różne znaczenie w

obrocie prawnym. Chodzi bowiem o świadczenie, do którego wypłaty prawo przysługuje już emerytowi w chwili śmierci, a nie o świadczenie, które zostało pozostawione w dyspozycji emeryta (postanowienie Sądu Najwyższego z 24 października 2023 r., III USK 285/22, LEX nr 3619097; zob. też wyroki Sądu Najwyższego z 4 kwietnia 2024 r., I USKP 4/24, Legalis nr 3063055; 11 maja 2016 r., I UK 202/15, LEX nr 2057611; postanowienie Sądu Najwyższego 9 stycznia 2024 r., III USK 102/23, LEX nr 3652157; T. Bińczycka-Majewska, Podział składki kapitałowej w przypadku rozvodu, unieważnienia małżeństwa albo śmierci, a także możliwość jej dziedziczenia (w:) Współczesne problemy prawa emerytalnego, red. T. Bińczycka-Majewska, M. Włodarczyk, Warszawa 2015; K. Kwapisz (w:) Ustawa o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Komentarz, Warszawa 2013, art. 129).

Przedstawione wyżej stanowisko judykatury w zakresie omawianej kwestii zostało uwzględnione przez Sąd Apelacyjny w Lublinie. Sąd drugiej instancji przyjął, że mąż wnioskodawczyni w momencie śmierci nabył już *ex lege* prawo do emerytury. Prawo to przysługiwało mu z mocy prawa, a więc decyzja organu rentowego, którą ten powinien wydać z urzędu, a nie czekając na wniosek, miałaby jedynie charakter deklaratoryjny, stąd potwierdzała nabycie prawa. Co więcej, ustalając wysokość renty rodzinnej, Zakład Ubezpieczeń Społecznych przyjął do wyliczenia wysokość świadczenia rodzinnego wysokość należnej emerytury zmarłemu, a wypłacając niezrealizowane świadczenie, wyliczył i wypłacił należność z tytułu wyrównania, od dnia nabycia z urzędu emerytury przez K. K. Zatem organ rentowy przyjął, iż w momencie śmierci, [...] kwietnia 2023 r., to emerytura była świadczeniem należnym K. K. i fakt, że mąż oraz ojciec wnioskodawców nie otrzymał go jeszcze faktycznie do rozporządzania, nie może oznaczać, że nie nabył on już prawa do tych środków (nie uzyskał statusu emeryta) w analizowanym stanie faktycznym.

Skarżący organ rentowy oczywistą zasadność swojej skargi kasacyjnej opiera na prostej negacji podstawom – tak faktycznej, jak i podstawie prawnej – zaskarżonego wyroku. Nie przedstawia przy tym przekonującej argumentacji polemicznej, którą zakwestionowałby prawidłowość analiz interpretacyjnych przepisów prawa ubezpieczeń społecznych określających sporną w sprawie

kwestię – analizy bardzo szczegółowo przedstawionej w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku Sądu drugiej instancji. W skardze nie przedstawiono odpowiedniej argumentacji wykazującej oczywistą zasadność skargi w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.

Stwierdzając, że nie zachodzą przyczyny przyjęcia skargi, określone w art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy postanowił zgodnie z art. 398⁹ § 2 k.p.c. w punkcie pierwszym. Rozstrzygnięcie zawarte w punkcie drugim niniejszego postanowienia ma podstawę w art. 98 § 1, § 1¹ i § 3 k.p.c.

[a.ł.]